

ZACHYTENIE ZÁPASU ČLOVEKA ZA OSLOBODENIE, ĽUDSKÚ DÔSTOJNOSŤ V BOJI PROTI FAŠIZMU, NÁSILIU, NEĽUDSKOSTI V SLOVENSKEJ PRÓZE PO ROKU 1945: V. MINÁČ, A. BEDNÁR, R. JAŠÍK, D. TATARKA, L. MŇAČKO,...

- po roku 1945:
 - doznievanie prózy naturizmu (do 1948) – František Švantner
 - 1945 – 1948 – rôzne cirkevné spolky a náboženské časopisy sú rušené → literárna úroveň klesá
 - 50. roky a neskôr – témy 2. svetovej vojny, SNP, obrazy súčasnosti, histórie

František Hečko

- román *Červené víno* (1948):
 - rozsiahly generačný autobiografický román (román-rieka) – mapuje niekoľko generácií rodiny Habdžovcov:
 - stará generácia – Michala a Verona Habdžovci
 - stredná generácia – ich syn Urban a Kristína Habdžovci
 - mladá generácia – Urbanov syn Marek a Lucka Bolebruchová
 - dedinské prostredie, spoločenský román
 - v každej ďalšej generácii je viac lásky a menej majetku
 - Michal Habdžo – bohatý, žije pre peniaze, má patriarchálny spôsob života (všetci ho musia poslúchať, stále má pravdu)
 - Kristína – z chudobnejšej rodiny, Urban si ju berie z lásky a tým si otca pohnevá do konca života (otec ho vydedí)
 - Urban s Kristínou sa presťahujú zo Zelenej misy do Vlčindolu a tu žijú síce vo väčšej skromnosti ale šťastne, majú niekoľko detí (Marek je najstarší)
 - Silvester Bolebruch – záporná postava, najbohatší na dedine, chcel si za ženu zobrať Kristínu, ale keď sa mu to nepodarilo, rozbil aspoň vzťah Oliver Ejhledjeku a Evy (keďže bol bohatší než Oliver, dali Evu jemu za ženu)
 - vo Vlčindole má dom vedľa Habdžovcov, stále pokukuje po Kristíne, ona ho odmieta, Urbanovi a Marekovi robí stále zle (na Urbana napr. pošťoval psy)
 - Urbanovi ochorie dcéra potrebuje koč a kone, ide prosiť svojho otca, ale ten ho vyhodí, prababka mu pomohla (zobrala kone a koč a dala mu ho – je staršia, takže jej to Michal nemohol zakázať)
 - počas 1. svetovej vojny Oliver a Urban musia rukovať → Kristína zostáva sama → Marek aj Kristína musia veľa pracovať → príde zlý rok → nemajú čo jesť, hladujú → Kristína ide prosiť starých Habdžovcov o jedlo → Michal ju vyženie
 - prababička zoberie jedlo a ide s ním k nim, zamrzne po ceste
 - po vojne – Kristína zomiera na suchoty (TBC)
 - Oliverovej žene príde list, že Ondrej je asi mŕtvy, po čase sa z nej a jej pacholka (srbský zbeh) stanú milenci, potom príde oneskorený list od Olivera, že je v poriadku v ruskom zajatí a že sa vráti domov
 - Srb odchádza s ťažkým srdcom za svojou rodinou, Oliver sa vráti, prepadne alkoholu a zomrie
 - Pančucha – Silvestrov poskok, robí zaňho špinavú prácu (napr. zbil Marka keď mu vliezol za husami do záhrady) tiež veľa pije a obesí sa
 - Marek si napriek nepriateľstvu medzi rodinami berie Lucku Bolebruchovú (Silvester našiel Lucke lepšieho ženicha, ale Lucka dostala na svadbe zamilovaný list od Marka a utiekla za ním)

Dominik Tatarka

- Charta 77
- analýza vnútorných mravných a existenčných otázok človeka, ktorý hľadá stratené istoty
- *Panna zázračnica*
 - nadrealistická novela
 - mladí bohémami hľadajú napriek vojne vyjadrenie v umení

- umelecká bohéma Anabella v Blave - sen \Leftrightarrow skutočnosť
- obraz človeka poznačeného vojnovým rozkladom spoločnosti
- Anabella - žena poznačená tragickým znamením smrti

- *Démon súhlasu*
 - Démon súhlasu je veľmi zaujímavé dielo, už svojou kompozíciou, pretože sa tu nenachádza pravý dej alebo sujet. Ide o satiru - pamflet. Rozprávač tejto satirickej prózy Bartolomej Boleráz má mnohé autobiografické črty. Do určitej miery je schizofrenikom, pretože na jednej strane sa chce viesť svojim vlastným rozumom a svojimi názormi, na druhej strane však prispôsobuje všeobecnému pokrytectvu - neustále so všetkým súhlasí. Rovnako je pokrytectvo príznačné aj pre Valizlošťa Mateja, ktorý je kultúrnym a politickým pracovníkom. Na verejnosti totiž prezentuje presný opak toho, čo si v skutočnosti myslí. Autor opisuje aj komunistické schôdze. Figura je vodca, s ktorým všetci súhlasili, z toho aj názov, lebo „*démon súhlasu všetkých opantať*“.
 - Démon súhlasu je dielo, ktoré opisuje 50. roky v počas komunistickej diktatúry, zobrazuje ľudí, spisovateľov a ideológov - pokrytcov. Pomocou hyperboly a satiry sa vysmieva vtedajšej dobe. Knižka vyšla z pochopiteľných dôvodov až v roku 1963, i keď bola napísaná už v polovicike 50. rokov.

- *Prútené kreslá*
 - Bartolomej Slzička \Leftrightarrow Daniela
 - Paríž - autoštylizácia - po 1. sv. vojne - osobné zážitky
 - ľudské porozumenie, láska, priateľstvo
 - ja - rozprávanie, príbeh v príbehu

- *Farská republika*
 - o pomeroch v slovenskom štáte
 - klérofašizmus, cirkev
 - strach židov z deportácií, výraz odporu proti fašistickej totalite a nekritickému prijímaniu komunistickej totality
 - bezmocnosť učiteľov v slovenskom štáte

- *Rozhovory bez konca*
 - osobná retrospektíva
 - 2 novely

- *Kohútik v agónii*
 - pochmúrne tragické dielo - psychologický vzťah k ženám, úvahy o zmysle života

- *Ešte s vami pobudnúť*
 - význam mravnej obete

Ladislav Mňačko

- emigrácia - Izrael, Taliansko, Rakúsko
- politické reportáže - úsilie o jednotu literárnych a občianskych postojov
- autobiografické prvky

- *Smrť sa volá Engelchen*
 - Čiastočná autobiografia, retrospektíva
 - Volod'a
 - leží v nemocnici a spomína
 - necíti si nohy

- guľka mu prešla tesne vedľa miechy
 - je pesimistický, nevidí zmysel života
 - lekár verí, že ho uzdraví, vpichuje mu do nôh veľké injekcie, nakoniec Volod'u vylieči
- Ploština – dedina
 - nemci upálili všetkých mužov z dediny, za to, že ukrývali partizánov
 - prišli, práve, keď partizáni odišli, dedina nebola chránená => Volod'a sa cíti zodpovedný
- Marta – židovka
 - miluje Volod'u, ale na prejavy lásky nieje počas vojny čas
 - pravé meno Goldová, teraz Rašková, aby ju neodhalili
 - vydáva sa za dcéru starej Raškovej, ktorej upálili syna – príde do nemocnice za Volod'om, aby mu povedala, že za nič nemôže
 - špiónka – spí s nemeckými dôstojníkmi, ťahá z nich informácie
 - na konci vojny sa otrávi – morfium
 - nieje schopná žiť s tou špinou, čo má na sebe
- Engelchen
 - nemecký dôstojník, ktorý dal príkaz k zabití tých mužov
 - Volod'a ho chce nájsť a pomstiť ich smrť
- Eliška
 - sestrička v nemocnici
 - Volod'a je jej prvý pacient
 - navzájom si dávajú odvahu žiť
 - rozpráva Volod'ovi celý svoj život
 - nakoniec, keď Volod'a odchádza, dáva jej sľub, že keď nájde Engelchena a pomstí sa, tak sa po ňu vráti
- *Ako chutí moc*
 - politický pamflet
 - analýza života odbojára a revolucionára => kariéra štátneho činiteľa
 - osud muža, ktorého mravne, ľudsky a politicky rozkladá vplyv nekontrolovanej moci
 - dej na pohrebe „veľkého muža“ - jeho priateľ fotografista spomína
 - SNP, bojovník proti kapitalizmu
 - túžba po kariére => strata ideálov
 - zomrel na urémiu, lebo bol opilec, ale strana vyhlásila niečo iné
 - subjektívne rozprávanie
 - bývalý nepriateľ Galovič pri pohrebe prednáša chválospev
 - „Smrť ho zachránila pred spoločenským a politickým sebazničením“
- *Nočný rozhovor*
 - pokúsil sa zodpovedať otázky viny a zodpovednosti za vojnu - trpí komplexom nenávisť k nacizmu
 - retrospektívne podané svedectvo o vojne
- *Oneskorené reportáže*
 - neprávom odsúdený v 50. rokoch, má sa priznať => omyl
 - proti režimu => degradácia človeka
 - reportáže o súdoch

Rudolf Jašík

- *Mŕtvi nespievajú*
 - Kysuce
- *Námestie sv. Alžbety*
 - vojnová téma - antifašizmus, odboj, humanizmus
 - tragická láska (Igor ↔ Eva)

A. Bednár

- *Sklený vrch*
- román – denník
- budovateľský román – stavba hydrocentrály
- povstalecký – SNP
- s tajomstvom
 - Ema Klaasová
 - dcéra fašistu a komunistky
 - otec sa dal v 40. k fašistom a udal matku aj dcéru – matka zomiera, Ema uteká do hôr
 - 43-44
 - Milan Kališ
 - čakala s ním dieťa, ale musela sa ukrývať, preto si nechá dieťa vziať, a už nemôže mať deti
 - bol je láska, zapojil sa do povstania, v 44 ho popravili
 - pochovaný v Tichej doline
 - 1947
 - dr. Zoltán Bella
 - hľadá pomocníčku do domácnosti pre brata
 - boli zasnúbení, ale bellove city boli povrchné
 - 51-52
 - píše denník
 - manžel inž. Jožo Solan
 - pracuje na stavbe hydrocentrály
 - Ema ho chce zobrať do Tichej doliny a vysvetliť mu všetko, aj to, prečo nemôže mať deti
 - Jožo denník nájde a prečíta si ho, keď sa práve balí do Tichej doliny
 - Ema sa vracia s nákupmi, stúpi na neizolovaný drôt, zomiera
- zb, *Novely*
- Kolíska
 - SNP
 - nemci sú vykreslení ako zlí, sebeckí
 - partizáni – charaktery
 - Zita Černeková
 - 50r. spomína
 - odchádza s matkou za prácou do Čiech
 - šafár Majerský
 - zaradí ich do kuchyne k ľahšej práci
 - Zita otehotnie – Majerský už je ženatý, ponúkne Zite iného muža – pijana Ragulu
 - Zite sa nakoniec dieťa narodí
 - Ragulu neskôr policajti zastrelia v nejakej prestrelke
 - potom sa zita vydá za Černeka

- zapojí sa do SNP a stretáva v jednej partizánskej skupine Majerského
- Zita žije v chalúpke pod horami, malé dieťa kolíše v kolíske,
 - nemci vtrhnú a kážu Zite kolísať dieťa tak prudko, že si dieťa búcha hlavu o kolísku
 - predtým prišiel Majerský, má zapálené oči do bieloby snehu
 - keďže prišli nemci, tak sa ukryl v susednej izbe, v kuchyni po ňom zostali na drevenej dlážke mokré stopy
 - Majerský počuje cez dvere, čo sa deje, bojí sa o Zitu i o seba, prosí o odpustenie, vyskočí oknom, strhne sa prestrelka, zachráni Zitu pred ďalším potupením, dostane sa do zajatia, z ktorého neskôr utečie
- v 50r. stíhajú Majerského sa to, že vystavil týmto činom partizánsku skupinu a civilných obyvateľov nebezpečiu, že zradil
- má veľký majetok, najprv nechcel vstúpiť do družstva, potom bol najlepším pracovníkom, bol trňom v oku
- proces je vysielaný v rádiu – Zita počúva
- Černeš vypovedá tak, že Majerskému priťažuje
 - odišiel s tým, že zradí a vydá sa fašistom
 - Zita sa hnevá
- Černeš tvrdí, že svedčil preto, aby nemusela ona
- Zita uvažuje, či mu má veriť
 - v skutočnosti ho prinutili